

DELA VSKA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v službi in praznikih dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.50 — Cena: za 1 mesec Din 5.-, za četrt leta Din 15.-, za pol leta Din 30.-; za inozemstvo Din 7.- (mesečno) — Oglaš: po dogovoru

Oglaš, reklamacije in naročila na upravo Miklošičeva cesta (palača Delavske zbornice) I. nadstropje — Jugoslovanska strokovna zveza

Hvala večnemu Bogu!

Težko je zagrabiti za pero in napisati članek v spomin tako velikega dogodka, pred katerim smo. Navadno je tako: Če obhaja kdo obletnico ali kak drug pomembnejši dan, ga hvalijo čez mero. Za osemdesetletnico našega vladike gospoda dr. Antona Bonaventura Jegliča pa se bojimo, da ne bomo mogli zajeti niti desetine tega, kar bi morali.

Ne nameravamo naštevati njegovih del, njegovih naporov v vseh smereh. Bili bi predolgi. Pri tej priliki želimo poudariti samo eno misel: Zakaj krščansko socialistično delavstvo tako globoko spoštuje in ljubi škofa Jegliča; zakaj se zaiskri delavčevo oko, če nanese govor na škofa Jegliča; zakaj ima to delavstvo Jegliča za svojega.

Delavstvo ima veliko preizkušenj in skušenj. Iz svojih dolgotrajnih bojev ima to zavest, da se mu je le redkokdaj kdo približal iz ljubezni, iz želje, da bi mu nudil svojo pomoč in ga dvigal. Največkrat so hoteli, da bi nudilo lestvo, da bi prišli na vrh. Čutiti je moralo, da se mu tudi vodilne osebe navadno približujejo s srčnim rokom v rokah. Naša družba se ni ali hotela ali pa mogla poglobiti v njegovo trpljenje, v njegovo stremljenje in v njegovo miselnost. Kolikokrat se je čutilo zapuščenost! Kolikokrat se je lotevala njegovih organizacij malodušnost! Pa je prišel škof Jeglič, vprašal, preletel, bodril in izrekel besedo. To besedo je narekovala edino ljubezen in po njej njegovo duševno razpoloženje za pravico zatiranih in izkoriščenih. Kolikokrat je zrastle iz njegovih zaslug nov pogum v delavskih vrstah, se niti sam ne zaveda. Ljubezen pozna namreč le žrtve.

Ves naš pokret je usmerjen v to, da bi zavladovala v družbi pravica. Sedanja družba je krivična. Zato je boj za pravico težak. Bojevali pa bi morala ta boj vsa družba, predvsem tista, ki se prištevajo in nosi svoje ime po Kristusu. Vemo, da ni temu tako. Imela je zmisel za ustanavljanje raznih delniških družb, ki so dobile premoč tudi nad direktivami za duševno življenje. Zaradi tega niso izhajali iz nje značaji, kremeniti, neustrašeni, ki bi poznali le eno povečanje: Služiti resnici in pravici. Kolikokrat so krovela srca mladih delavskih fantov in starih borcev, ko so videli, da ima nasilje in materijalizem vso oblast tudi s pomočjo faktorjev krščanske družbe!

Vse je omagovalo. Le eden ne. Naš škof se je dvignil v najkritičnejših trenutkih in stopil kot na ogromno, visoko skalo in vsem viden povedal resnico, vsakokrat bridko in nevarno. Nastal je sicer vihar, ki je jezno zaganjal valove ob skalo, s katere je govoril naš škof. Toda ni omagal. Zdelo se je, da sta on in skala isto; isti trd granit, katerega ni mogoče ukloniti. Resnično, nikoli se ni uklonil, ko je šlo za pravico. To je njegova ena najlepših lastnosti, zaradi katere edine bi moral postati zaupnik in ljubljene delavskih duš.

Današnja družba in z njo tudi mi smo lačni. Ne le kruha, resnice smo lačni. Lačni smo življenja, ki bi bilo resnično, vse katoliško. Življenja pravih kristjanov, v katerem ni bilo hinavščine, ni bilo razlike med naukom in dejanjem. Tako življenje bi hoteli vsi — med duhovniki in vsemi verniki. Mi bi hoteli življenje, ki bi bilo proletarce v rešenje, sedanje jim je v pogubo, ker ni krščansko. Tako mrzlo je, zimsko, prav nič pomladnega solnca. Kako smo onemogli! Kako smo ostareli! In vendar je krščanstvo nepretrgana pesem najgorečnejše ljubezni, pesem mladosti, borbenosti, pesem meča v Kristusovem smislu, pesem smeja in veselja.

Naš škof bo dopolnil na vnebohod 80 let starosti. In vendar tako mladeniško živahen, kljub težavam veder, vedno zadovoljen, vedno pripravljen za boj.

Od kod taka sila, taka moč! Saj so gorenjske matere rodile dosti Gorenjcev, ne samo enega!

Velik je naš škof po svojih lepih lastnostih, najlepší, najdragocenejši bisser pa je predvsem ena: Vsa in popolna intimnost s Kristusom.

Od tod ves naš škof.

Krščansko socialistično delavstvo ne more dovolj izraziti svoje udanosti in zahvale svojemu škofu. Z veseljem se pridružuje srcem vdanih vernikov, ki pošiljajo dan na dan zahvalo večnemu Bogu, da jim je dal takega škofa. Z najponižnejšo skrušenostjo bo zlasti na vnebohod združilo svoje molitve in obhajila z molitvami in obhajili preobhajancev in vseh vernikov, ki bodo izvenela pred Stvarnikom v en sam spev zahvale za našega vladiko in v prošnjo, da nam ga Njegova dobrotljivost pusti, da nas vodi še veliko let.

V propast?

Če motrimo in zasledujemo gigantski razvoj moderne tehnike — racionalizacije dela — koncentracije kapitala, ki z neverjetno naglico osvaja svet in njega dobrine samo v rokah nekaterih, ki potem nemoteno kasirajo v svoje nenasitne žepe milijone delavskih žuljev, se nas nehote polajša strah. Češ, kaj nam prinese bodočnost? Kakšna bo prihodnost? Ali sploh ni leka, ki bi ozdravil te rane? Ali bo v 20. stoletju, o katerem se trdi, da je stoletje prosvitljenosti, znanosti in napredka, v resnici zapisan delavskim masam pogin. Zdi se, da je vsa znanost in kultura vdinjana kapitalizmu. Na stotisoče, milijone jih poginja od lakote, poleg milijard, ki se kopičijo samo za par oseb. Popolnoma prav je imel veliki indijski mislec in voditelj zatiranih mas, ko je dejal: »Evropa ni več krščanska, ona služi mamoni!« Da, krščanstvo in njegovi blagodejni vplivi na življenje so se morali umakniti v ozadje, Evropa si je postavila za Boga

zlatega teleta, ki je postal edino gibalno in gonilna sila življenja.

Ako se govori o vprašanju racionalizacije dela, se vedno govori v tem smislu, čim več strojev, tem manj delovnih moči. Nikdar in nikjer pa se še ni čitalo, da se je zato delavstvu zvišala plača ali skrajšal delovni čas. Produkcija je večja, profit je večji, delavstva zaposlenega vedno manj, tantijeme in delnice velikih delničarjev pa so vsako leto višje. Kdaj, kje in kako se bo vse to končalo?

Trpljenje, ki radi tega spremlja delavske množice, je neznosno. Armada brezposelnih raste iz dneva v dan. Izseljevanje je vsepovsod omejeno na minimum. Za vsako še tako slabo plačano mesto se bije srdit boj in srečen je tisti, ki dobi vsaj delno zaposlitev.

Brezposelnost je pojav, ki ga pred nekaj leti človeštvo ni poznalo, vsaj v toliki meri ne. Je problem, s katerim bodo morali računati finančniki, držav-

niki in politiki. Skoraj bi se lahko trdilo, da bo v doglednem času to vprašanje postalo bolj pereče in nevarno nego nova svetovna vojna. Kajti gnev in srd, ki tlači milijone brezposelnih zna vzkipeti v silen vihar in docela predrugačiti obličje sedanje Evrope. Ne bo to sila sodobnih prevratnih idej, marveč glad, — zahteva po kosčku kruha — po življenju, ki ga družba ne da delavstvu — proletarijatu. Ona noče razumeti bede

delavskih mas, marveč jih postavlja, ko je iz njih izžela zadnjo srago krvi, pred prag in jo izključuje iz življenja.

Strokovnjak bi mogel ta dejstva ponazoriti v matematično zanesljivih statistikah, ki bi jasno dokazale, da gremo stalno navzdol v propast in pogin. To silno katastrofo more preprečiti le najtemeljitejši preokret v vsem življenju človeške družbe, preokret v duhu krščanstva in socializma.

Rudarski sestanek v Kočevju.

Nečloveška beda rudarjev.

V ponedeljek zvečer se je v Kočevju vršil sestanek rudarjev, katerega je na predlog Jugoslovanske strokovne zveze sklicala Delavska zbornica v Ljubljani v svrhu, da podrobno informira o vzrokih nastale krize in ukrepih, ki so bili dosedaj podvzeti od strani rudarskih organizacij in Delavske zbornice v svrhu obnove dela in pomoči stradalim rudarjem. Sestanka se je udeležilo veliko rudarjev, zastopnik Delavske zbornice g. Filip Uratnik, zastopnik Jugoslovanske strokovne zveze strok. tajnik Lombardo, zaupniki II. rudarske skupine v Kočevju in drugi. Navzoč je bil tudi vladni zastopnik srezki podnačelnik g. dr. Čuš ter podžupan mesta Kočevja.

Slika, katero so podali posamezni rudarji o položaju, je uprav pretresljiva. — Beda, v katero tira rudarje prisilno praznovanje šihov se ne da opisati. Zlasti velja to za kočevske rudarje in njihove družine, ker je dokazano, da so življenjske potrebe v Kočevju za najmanj 20 odst. dražje, nego v ostalih krajih. — Rudar, 6 članski družinski oče zasluži pri sedanjih omejitvi dela 210 Din v 14 dnevni mezdni periodi. Od tega zaslužka se mu odtegnejo razni prispevki za socialno zavarovanje v znesku 96 Din. — Tako mu ostane le še 114 Din, s katerimi naj preživi 6 člansko družino 14 dni. Na vsakega člana družine pride 1.35 Din: en dinar 35 par na dan. Pa niti to ni sigurno, kajti rudarji v kočevskem rudniku so zaposleni pri odkrivanju na prostem in so zato odvisni od vremenskih prilik. To-

liko odpade rudarju za 6 člansko družino, koliko pa odpade rudarju z 8, 10 in celo 11 člansko družino pa naj vsak sam izračuna. Grozen, naravnost obupen položaj je v koloniji kakor povsod tam, kjer se nahaja rudar. To ni več človeško, niti živinsko življenje, pač pa obsodba na počasno umiranje od gladi. V celi koloniji poje izključno le koruzni močnik in še tega ni povsod. Ker kriza traja že mesec, so rudarji ne le lačni, ampak tudi popolnoma raztrgani, tako da kmalu ne bodo mogli med ljudi.

K tej veliki bedi rudarjev se pridružujejo še druge dobrote, katere mora rudar prevzeti na svoje rame. Krivice, šikaniranja in preganjanja so na dnevnem redu. Dognano je, da je več rudarskih stanovanj praznih, medtem ko se rudarji, ki se s svojimi velikimi družinami tiščijo v nečloveških stanovanjih, zamaž obrabljajo na vodstvo, da jim dovoli stanovanje. Če bi bil rudar žival in srca merodajnih činiteljev kamen, bi se moral omehčati v pogledu na to nesrečo rudarjev. Rudarsko delavstvo je radovedno, koliko so pri tej krizi prikrajšani na mastnih plačah višji uradniki, ravnatelji in funkcionarji TPD, katerih plača znaša dnevno več, kot znaša plača rudarja pri sedanjem stanju zaposlitve v dveh mesecih.

Delavska zbornica kakor tudi delegati rudarskih organizacij so vzeli vsa poročila, ki so jih podali rudarji o obupnem položaju, do katerega jih tira nastala kriza, na znanje in bodo podvzeli vse korake, da se temu groznemu stanju čimprej napravi konec in da se dobi za rudarje nujna pomoč.

Mednarodna socialna politika.

Kot vsako leto bo tudi letos predložil ravnatelj mednarodnega urada dela letošnji mednarodni delavski konferenci, ki se bo začela 10. junija v Ženevi, poročilo o delu te prevažne mednarodne delavske institucije. Letos, ko teče 10. leto, odkar deluje mednarodni urad dela, podaja to poročilo nekaj pregled čez celo 10 letno delo urada.

Danes je priključenih mednarodnemu uradu dela 55 držav, med njimi, ki v Društvu narodov samesem nimajo svojih zastopstev, a kljub temu, da je urad dela le en del celotne mednarodne organizacije Društva narodov, vendarle sodeluje. Poročilo navaja, da je sodelovanje posameznih vlad z uradom dela od leta do leta tesnejše. Mnoge države imajo v uradu od svoje strani stalne zastopnike in strokovnjake. Severnoevropske države so stvorile neko meddržavno delovno skupnost kar tiče socialno politiko in delavsko zaščito. Doseglo se je že marsikaj, kar se sicer v posameznih državah ne bi. Romunska vlada je pa ustanovila kar posebno komisijo pod vodstvom načelnika ministrstva za socialno politiko, ki ima nalogo, da vzdržuje stalne stike z mednarodnim uradom dela. V tej komisiji so zastopniki vlade, delavskih strokovnih organizacij in poslodavci. Komisija se peča poleg drugega zlasti z vprašanjem ratifikacije poedinih

mednarodnih delavskih konvencij in njihovega sprovanja v življenje.

Do danes je mednarodni urad dela sprejel že 28 delavskih konvencij. Zlasti je bilo živahno delovanje urada v pretečenem letu. Število od poedinih držav ratificiranih delavskih konvencij je narastlo od marca 1929 do istega meseca 1930 od 342 na 386. Ratificiranih je bilo tedaj 44 konvencij. Pa ne samo s konvencijami, tudi sicer vrši urad dela s svojo avtoriteto znaten vpliv na socialno politiko in delavsko zakonodajo zlasti v manjših državah. Poročilo navaja že znatne rezultate tega dela zlasti glede socialnega zavarovanja, glede plač, posredovanja dela, glede preseljevanja itd.

Pomembno pa je tudi znanstveno in statistično delo urada. Letni proračun urada znaša 8 milijonov 500.000 zlatih frankov. Poročilo ugotavlja z ozirom na razna zabavljanja čez tako »zapravljanje« denarja, da se prispevki držav za ta urad v primeri z izdatki držav za druge dosti manj potrebe in ljudem naravnost škodljive stvari kot n. pr. za oboroževanje in za razne moreče pline sploh ne dajo primerjati. Vse tako govorjenje je naperjeno le proti temu, da bi se onemogočilo delavstvu po tej mednarodni ustanovi voditi borbo za zboljšanje svojega socialnega in gospodarskega položaja v družbi.

Kako delajmo.

Večkrat se čuje: Saj bi, pa ne vemo kako. Da tisti nesrečni: kako. S samim golim pobiranjem članarine in vsakoletnim občinim zborom, pa brez rednih mesečnih sestankov, res ne more biti bolje. Zato pa tudi marsikje ni naša strokovna organizacija tako močna na zunanji in znotraj, kot bi morala biti. Napačno je pojmovanje, da pridemo samo takrat skupaj, kadar pride kdo iz centrale. Včasih, ko so bili časi poslancev in so imeli ti brezplačno vožnjo, je bilo pač lažje in zato so Krek, Gostinčar in drugi večkrat bili v krajevnih organizacijah. Danes vsega tega ni. Vsaka pot strokovnega tajnika ali koga drugega iz centrale je združena s stroški za železnico in hrano. Zato je danes čas, v katerem moramo sami prihajati vkup, ne pa da čakamo le na nekoga, ki pride, pametno govori, ga poslušamo, potem pa gremo narazen. Danes je čas, da tudi delavstvo raste ne sicer v pogovorih pod lipo ali v krčmi, ampak v svoji strokovni organizaciji. Vanjo mora skoncentrirati vse svoje sile, v njej se shajati, ne pa da dajemo svoje moči drugim na razpolago. Marsikje je tako, da težko spravimo skupaj v vodstvo najbolj sposobne, ker je vsak izmed njih uprežen vsaj še na dveh krajih, strokovna organizacija je pa zadnja na vrsti.

Kaj naj počnemo na sestankih? Že samo to, da radi skupaj pridemo, bo poživilo tisto, kar imenujemo: **delavska zavest**. Če greš v kakšno drugo družbo, delavska zavest pada, ker nedelavec ne čuti s Teboj. Če se pa zberemo sami delavci, pa vidimo, da nas je veliko, v nas zraste delavska oziroma nameščenska zavest. Tedaj bomo ne samo popolnoma strokovna, ampak tudi druga vprašanja, na katera naletimo,

obravnavali s svojega **delavsko-nameščen-skega stališča** in ne bomo pri presoji jemali v ozir stvari, ki zraven ne spadajo. Danes, ko je ves svet strnjen med seboj v celoto, je pač dosti stvari za obravnavanje. Zvemo jih po roku, po svojih delavskih časopisih. Naše delavsko časopisje pač zasluži vso pozornost, ne pa, da se porabi za star papir, brž ko dospe in to le, ker ne vsebuje novičarstva na skladovnice. Ali poznamo svoje gibanje? Vzemimo v roke Krekov »Socializem«, »Odlomke socialnega vprašanja«, »Za krščanski socializem«, »Jugoslovanska strokovna zveza«, stare letnike »Socialne misli«. Če ni že vse aktualno, pa bomo našli vsaj pogoj za nove misli. In knjige o svetu, gospodarskem socialnem življenju. Ni treba, da bremo vsi. Glavno je, da eden čita, ali pa da prečita in nam pove. In naša tovarna, naš obrat, delavnica, urad. Težka nam je nanj misel, pa potrebna. Naš kruh je odvisen od njih. Niso vsak dan boji za kolektivne pogoje, pragmatike itd., pa vendar nam da naš delovni prostor dovolj snovi za razgovor.

Lepo vreme je in nedelja. Tedaj pojdi-mo spomladi in v poletju v naravo, v gozd, na livado. Vsak, kdor more, naj gre — z družinami. Ven iz zaduhlih prostorov, ki jih moramo gledati vsak dan, v prostorih, na solnce! Morda imamo blizu svojega kraja tovariše, ki so organizirani kot mi. Obiščimo jih! Ali pa se snidemo tudi z njimi na skupnem kraju.

Delavstvo se mora shajati. Pisana beseda je težka, izgovorjena je lažja. Družimo se, da si pogledamo vsaj mesečno enkrat v obraz. Kakšni smo, koliko nas je, ali rastemo ali padamo, koliko gub nam je vtisnilo življenje.

K uredbi o odpiranju in zapiranju trgovin in obratov.

Nova uredba bo znatno poslabšala položaj nameščenstva, kar se tiče delovnega časa. V ljubljanskih trgovinah se podaljša n. pr. za dve uri. Uredba sicer pravi, da trgovine smejo biti odprte toliko in toliko časa, trgovci pa so takoj pograbili za to kost in so dovoljenje vzeli kot pravilo. Takoj po razglasitvi uredbe v časopisju, so tudi trgovci takoj naznanili: S 1. junijem se podaljša delovni čas.

To postopanje nam kaže globoko »razvit socialni čut« trgovcev. Gotovo je namreč, da vsled novih dveh ur ne bodo nič več prodali, ampak da bo to le odvzetje doslej prostega časa. Uredba prinaša tudi glede cerkvenih praznikov več novosti. Odpravljeni so sledeči prazniki: Svečnica, Marijino oznanenje, binkoštni ponedeljek, in sv. Štefan. Samo popoldne se praznujejo: sv. Jožef, vnebohod, sv. Peter in Pavel, veliki in mali Šmaren, 8. december. Ta določila se gotovo niso vstavila v soglasju s cerkvenimi zapovedmi. Še večja je težava s praznovanjem polovičnih praz-

nikov. Ti so sploh neumestni. Tu ne bi smelo biti polovičarstva. In vrhu tega je določeno še tako, da jih kristjan težko praznuje. Saj službe božje nikjer nimamo popoldne razen litanij. Tu bi bilo vsekakor umestno tudi posredovanje katoliške akcije, da pribori katoličanom možnost izpolnjevanja cerkvenih in božjih postav.

Krekova mladina.

Zbor Centrale se bo vršil 1. junija ob 10 dopoldne v dvorani Okrožnega urada na Miklošičevi cesti. Dnevni red, vsa navodila glede znižane vožnje in dolžnosti družin, da pošljejo delegate smo objavili v zadnji okrožnici. Vsak delegat naj ima pismeno pooblastilo, potrjeno od dveh odbornikov. Pridite vsi! Dostop ima vsak Tabor krekovk, ki je bil nameravan na Miklavškem hribu nad Celjem o binkošti, se preloži na poznejši čas.

Vrhnika. Krekova družina sodeluje pri proslavi 80 letnice škofa dr. A. B. Jegliča, ki jo prirede združene katoliške organizacije v četrtek ob 8 zvečer v Rok. domu. Tovariši, vsi!

Svoboda.

V divni dolinici za zelenim Pohorjem leži majhno podeželsko mesto, ki nam ga omenja že najstarejša slovenska zgodovina. No, danes gotovo ni tamkaj tako važnega, da bi se zdelo zgodovinarju vredno zapisati in ohraniti poznejšim rodovom. Toda za zgodovino delavskega stanu je pa vsekakor nekaj reči in dogodkov, ki bi mogoče služile vsaj v pojasnilo in ilustracijo tamkajšnjih razmer. Sicer pa, kje se danes kaj takega ne dogaja? Seveda ne tako očitno in oblastno, marveč bolj prikrito in preračunjeno. Tukaj pa seveda tega ni potreba, ker kje neki je zapisano in o čem kdaj bi naj bila ta postava, da se delavec lahko svobodno udejstvuje v organizaciji in izobrazuje. O tem pa, da bi kaj zahteval, to pa Bog ne daj. Mi gospoda že vemo, kaj mu je treba, nič naj ne skrbi, vse mu bomo lepo uredili, tako da bo do hladnega groba veselo in prijetno užival kratko odmerjene dni svojega življenja.

Vsaj tako si nekako mislijo tamkajšnji gospodje magnatje in seveda zlepa, če ne gre pa tudi zgrda, vlivajo svojim delavcem pokorščino do svojih predstojnikov v trde in uporne butice. Ne pozabite: ako bi ne bilo njih, bi vi ne imeli kaj estti, še manj pa piti, ker prav za prav je njih denar tisti, od katerega živite in njihova svobodna volja je, da vam sploh dajo zaslužek. Seveda tam

v »Rajhu«, kjer je eden od teh dobrih gospodov doma, je povsem drugače. Toda kaj to njemu mar. On je danes pri nas na Slovenskem in njegova beseda tudi nekaj velja.

Pa so stopili nekega dne delavci skupaj in rekli: ako je gospod organiziran pri zvezi industrijcev, zakaj bi, šmenta, ne bili tudi mi nekje! Saj je vendar postava enaka za vse. Rečeno, storjeno. Sicer nam ni tako hudo, da bi morali iskati kje pomoči, toda pomagati hočemo našim tovarišem. Hočemo, da smo solidarni z ostalimi delavci, ki so že v organizaciji.

Pa vam je prišel »domači« gospod in vsem prekrizal lepe in nadepolne račune. Silno je besnel in grozil, da bo vsak na cesti, ki bo zapisan v kakšni delavski organizaciji. Lepo pridno in mirno naj pride k meni vsak sam, pa bo dobil, kar želi. Tako so rekli gospod. Seveda so danes organizacije prepovedane in zato so gospod takoj šli na najvišjo inštanco v mestu in zahtevali, da se vendar to prepove, ker danes ni več organizacij. Gospoda so seveda morali temu primerno poučiti, da so bile razpuščene samo politične stranke, pač pa so strokovne organizacije še vedno dovoljene. »V moji tovarni jaz tega ne trpim in bom že vse potrebno ukrenil,« tako so modrovali gospod in precej nejevoljni zapustili državni urad.

Sicer so naš gospod silno dobrega značaja. Vsako leto priredijo za delav-

Občni zbor tovariškega Jugoslovanskega strokovnega saveza v Splitu.

Vršil se je redni občni zbor JSS v Splitu 4. maja. Zastopane so bile vladne organizacije privatnih nameščen- cev, služkinj, kamnoseških delavcev na Selihi in Imotskem. Tajnik dr. Podoljšak je podal poročilo o razvoju organizacije. Don Vodanovič je poročal o organizaciji služkinj, ki ima predvsem s svojo posredovalnico za delo in z njo mnogo koristi. Organizacija je priredila analfabetki tečaj, v katerem se e naučilo 60 služkinj branja in pisanja. Orga-

nizacija privatnih nameščen- cev je po poročilu njenega predsednika Dušana Radice zelo močna in živahna. Referenti so poročali o dobro stoječih podpornih fondih, posebno pri nameščencih. Po poročilih so bile volitve, pri katerih je bil izvoljen za predsednika ponovno Dušan Radice, za tajnika pa dr. Podoljšak. Za tem se je vršil še občni zbor nameščen- ske organizacije, ki ji predseduje bančni uradnik Jerko Bonefačič.

„Čudna polemika“.

Tako registrira v zadnjem »Križu« E. K. nedavno polemiko med našim listom in »Slovenec«:

»V zadnjem času smo brali članke in polemike (»Čas«, »Slovenec«, »Delavska Pravica«), ki se pečajo za najmlajši socialni prizadevanji na krščanski strani. Ta mladi pojav je daleko-sežnega pomena, ker lahko diktira ali indirektno vodi do srečnega vpostavljanja krščanskih sil na sodobni in bodoči družabni ravni. V svoji drznosti in človeški pripravljenosti vzbujajo obilo nad kakor na drugi strani vsled tragičnih idejnih in zgodovinskih neupoštevanj povzročajo zmedo in nejasnost. V tej točki je začel »Slovenec« meseca januarja t. l. borbo proti »Delavski Pravici«, ki pa je bila a priori zastavljena napačno. Ugotoviti moramo, da »Slovenec« namreč ni vodila krščanska brižnost, marveč nepravilno veselje nad resnično težkim položajem krščanske socialistične mladine. Ni ga vodila idejna skrb, totalitetni čut ali vsaj uvidevnost za težo, ki danes tlači mladega kristjana, marveč sektarsko-politično izgubljene pozicije. Decembra 1929 je namreč priobčil Gasparrijevo pismo za nem. kat. del. društva, kjer podčrtuje nezdržljivost katolištva in socializma, kar mu brez komentarja lahko sijajno služi. Že prej pa je hitel točno informirati bralce o Hellerjevi zadevi. Vsa ta polemika je pri »Slovenec« bazirala na teh dognanjih in dejstvih. Zato je polemika med »Slovenec« in »Del. Pravico« star odmev: nelepa, preračunjena žurnalistična guerilska bitka, ki jo je »Slovenec« začel iz neke objektivnosti in iz čute navidezne premoči. To je tako: če bi Gasparri pis-

mo prej napisal in če bi škofje Hellerja prej obsodili, bi si tudi »Slovenec« na »Del. Pravico« prej upal. Iz tega se vidi neokusnost: nekateri gospodje komaj čakajo na izjave kake avtoritete (mislim, da nisem s tem nič reknel proti avtoritetam!), da jo lahko hvaležno uporabijo (četudi bi Gasparrijevo pismo smel »Slovenec« obrniti edinole nase!). Vse to pa so tudi dosti težki slučaji, kakor si krščanski socialisti mislijo. Slučaji Heller, Ude silijo bolj k premišljevanju kakor k javni besedi. Toda koncem koncev človek neko idejno omejenost se prenese, ne more pa prezreti človečanske omejenosti, t. j. pomanjkanje javno — etičnega čuta. To je sploh žalostno poglavje katoliškega gibanja, ki ga tudi križarstvo pozna. Zakaj preide vsaka heterogenost v zakulisno borbo, vsaka diskusija v osebno pravdo? Zakaj je bilo treba končati polemiko med »Slovenec« in »Del. Pravico« s škofovim pismom?

Nato utemeljuje člankar potrebo jasnosti glede odnosov med krščanstvom in socializmom in le-te bistveno pravilno kratko skicira. So stvarno že davno jasni in začrtani v »Pravici« in »Delavski Pravici«, sicer radi naših razmer morda malo zabrisano. Kljub temu pa bo gotovo vsakega le veselilo, če bomo od E. K. objavljeni obširnejše tolmačenje njegovih dognanj čim prej mogli čitati. Kajti zdaj se mi, da se že nekaj časa sem zlasti mnogo mlajših, kar tiče socialne orientacije v svojem iskrenem iskanju giblje v nekem »lažnem krogu« in se tega še niso zavedli, pa še ni izgleda, da bi bil vozal presekani in pot jasna in določena. I. B.

Spori med marksisti.

V organizacijah marksistov opazujemo zadnje čase spor, ki postaja vsak dan bolj viden. Boj se vodi znotraj strokovnih organizacij in sicer med social-patrioti in drugo grupo, ki jo tvorijo predvsem bivši neodvisni. Prvi imajo v rokah skoro vse centrale sindikatov; hočejo to posestno stanje tudi obdržati.

Svojih pozicij med delavstvom nočejo zgubiti. Pravijo, da se mora vse delavstvo združiti pod njihovim praporom in pomesti z godrnjači. Njihovo glasilo so informativno pisane »Radniške novine«. Nasprotniki imajo glavno silo v »Opštem radniškem savezu« (Splošni delavski zvezi), ki pa je tudi član socialistične

ki mu v času napredka, podviga in razmaha industrijske produkcije prinaša bedo, revščino in naposled brezposelnost. Spectator.

NAŠIM NAROČNIKOM!

Ker je bila zadnja številka lista od državnega tožilstva zaplenjena, naj nam naročniki oprostite zamudo. — Uredništvo in uprava.

Lep izgovor. On: Kako se vendar predrzneš šoferja poljubovati? — Ona: Saj si mu vendar sam zagotovil, da bo mo lepo ravnal ž njim.

Sodnik: »Vi ste tega gospoda napadli na cesti. Ali morete to tajiti?«

Obtoženec: »Lahko, če mislite, da bo kaj pomagalo.«

Gospa Snojeva: »Vi imate slikarski talent.«

Gospa Strojova: »Po čem to sodite?«

Gospa Snojeva: »Po vašem obrazu.«

Toreador: »Nocoj pridem pod tvoje okno ter ti zapojem pesem.«

Španjolka: »In jaz ti vržem rožo na glavo.«

Toreador: »V trenutku vzplamteče ljubezni?«

Španjolka: »Ne, v Ioncu.«

centrale. Režimovcem očita, da ne znajo voditi strokovnega pokreta, ampak da jim gre le za izboljšanje pozicij grupe bivše socialistične stranke. Opozicija ima res v rokah le eno organizacijo, ima pa vendarle v vrstah vseh marksističnih strokovnih zvez mnogo pristašev med radikalnimi elementi. Njeno glasilo je »Radniško jedinstvo«. Opozicija misli pridobiti na svoji moči z odtrganjem ne-

katerih organizacij od central in priključitvijo svoji Splošni delavski zvezi. Režim in opozicija vodita med seboj hud boj, ki postaja oster že za javnost, še hujši pa je za kulisami potom raznih zapuhanih okrožnic. Oboji se smatrajo odredilnim. Boj zaenkrat obstoja le na Hrvatskem, v Sloveniji ga ni čutiti, razen če ni podtalen. Delavstvu vsi ti spori niso prav nič v korist.

svojo »večerno delavsko šolo«. Poudarjajo, da se morajo razviti zlasti v tej smeri radi močnih soc. demokratičnih organizacij, nasproti katerim se bodo le na ta način po vztrajnem delu uveljavili.

V zadnjem času je parlament sprejel zakon proti terorju v tovarnah in drugih. Naperjen je proti socialnim demokratom in njihovim strokovnim organizacijam. Res, da se je dosedaj mnogokje z njihove strani postopalo proti kršč. strok. organizacijam in njih članstvu zelo grdo in nečloveško, najmanj pa v duhu so-

cializma, so se vendar razmere že precej spremenile v naš prid. Zato kršč. strok. organizacije zakona proti terorju niso forsirale, najmanj pa je bil sprejet na njihovo željo. Z zakonom so hoteli le omogočiti ustanavljanje »rumenih« heimwehrovskih strok. organizacij, ki pa se ne bodo razvile, kljub zakonski zaščiti. Ogromna množica delavstva prav dobro ve, kaj je Heimwehr in se je odločno obrnila od nje in proti nji in proti vsem, ki jo podpirajo. Brez delavstva pa v Avstriji ne gre!

Nov socialni red — edini lek!

V pravkar izšli številki »Križa« piše Anton Terstenjak pod zaglavjem »Duševna struktura sodobnosti« o življenjskih gibanjih našega časa s posebnim ozirom na katolištvo in Cerkev. V zaključku nakazuje naloge — ki jih ima vršiti v našem času vsak katoličan zlasti pa mlajši rod:

»Enako se v tem organičnem, konkretnem pojmovanju zaveda sodobni mladi rod, da je vse religiozno vprašanje vezano in odvisno od kulturnega in socialnega problema. Zato je enako zgrešeno, misliti, da bo sodobnost religiozno vprašanje rešila le na podlagi kakega »liturgičnega gibanja«, zaveda se, da je ta liturgična obnova le za tiste, tistim dostopna, ki so v veri že usmerjeni. A ona ogromna masa ljudi, ki tvori za pravo »versko krizo«, je tem vplivom nedostopna. Nasproti najmočnejši sili socializmu, ki danes poleg in proti krščanstvu raste, ne pomaga nobena apologetika. Tu pomaga le dejanje: nov socialni red. Kdor tega ne izvrši, kdor hoče sodobnega človeka, ki mu je geslo: Am Anfang war die Tat, preslepiti z besedami in ne z dejanjem ljubezni, ta mu naj o blagovesti Kristusovi ne go-

vori, ako hoče, da se nad njim izpolnijo besede: »Ime božje je bilo po nas onečašчено pri poganih« (Rim. 2, 24)! Čudimo se danes, kajne, kako da so se odrekli Kristusu ravno »njegovi mali«, ki stoje zunaj po križpotih in celicah (Mt. 22, 9), pri katerih je Jezus vendarle najrajši bival in še danes? A čudno ni! Kajti proletarec danes ne odklanja »krščanstva«, ampak sfero, ki v njej živi, buržujsko, meščansko, njemu in njegovi dobrobiti socialno sovražno — to zavrača! A smola: ta atmosfera je danes »katoliška«. Zato pa: prevrat pride in mora priti — naj nas tu ne motijo sijajne stavbe dosedanjega družabnega reda: enako je bilo svojčas s tretjim stanom, čez noč je padlo vse v razvaline, kajti od spodaj ji vedno bolj zmanjkujše živih tal — prišel bo: na nas je, ali bo to le duhovni prevrat, ki bo preprečil zunanjega, brutalnega in dovedel potom evolucije sanacijo — ali pa bo vnanji. Prej je treba gledati: post festum govoriti o »moralni neupravičenosti« itd. prevrata je smešno! — je smešno! — Tako je socialno vprašanje in taka je zveza z religioznim.

Krščansko strokovne organizacije v Avstriji.

Kot poroča centralna komisija kršč. strok. organizacij na Dunaju internacionali, se je položaj v zadnjih mesecih močno izboljšal. Zboljšala se je zlasti organizacija gibanja. Centrala je dobila po lanskem kongresu znatno večji vpliv in kompetence, kar je že pripomoglo k večji udarni moči vsega kršč. strok. gibanja, ki se začinja vsestransko čedalje bolj uveljavljati. Organizacije so se v zadnjem času bavile zlasti z vprašanji nacionalizacije dela in brezposelnosti in z vprašanjem naseljevanja. Dasi je ostala cela vrsta delavskih zahtev pri novi regulaciji stanovanjskega vprašanja od države neupoštevanih, vendarle novi stanovanjski zakon ni v toliki meri prizadel delavstva kot se je bilo že bati.

V veliko breme in zavoro pri razmahu krščanskega strok. pokreta v Avstriji so politični boji. Gotovo stoji, da so razni teroristični nastopi radikalnih soc. demokratov povzročili, da je nastalo v enem delu ljudstva neko gibanje proti temu preočitnemu in svobodo omejujočemu terorizmu soc. demokratov. Za to so brž prišli razni politični konjunkturisti in celo temni elementi, ki so skušali pridobiti vpliv na vse življenje. Nastala je Heimwehr. Kršč. strok. organizacije so prišle med dvojno ogenj: na eni strani soc. demokrati, na drugi pa Heimwehr, ki jih je v začetku vabila k sebi, pozneje pa jim je očitala, da

so prijatelji marksistov in podobno, dokler se niso pola čisto razločno ločila in kršč. soc. strok. organizacije čisto jasno povedale svoje stališče in vidike glede ureditve države in socialnega in gospodarskega življenja. Izjavile so, da je prvi predpogoj zdravemu razvoju najpopolnejša demokracija na vse strani. Da bi pridobil kršč. strok. organizacije za neko sodelovanje s Heimwehrom, se je zlasti mnogo prizadeval bivši načelnik kršč. soc. stranke prelat dr. Seipel, ki je hotel s pomočjo Heimwehra streti takozv. »avstro-marksizem«. Razumljivi so bili tako tudi vroči boji v kršč. soc. stranki, katere pristaši so večinoma člani kršč. strok. organizacij. Tudi napram stranki so izjavile organizacije svojo popolno neodvisnost v vseh vprašanjih. Ker so zastopale organizacije napram vsem vprašanjem pametno in odločno svoje stališče in dosledno varovale delavske interese in težnje, se je njihov položaj sploh močno poboljšal in so pridobile na vplivu zlasti v kršč. soc. stranki.

Gibajo se zlasti živahno kar tiče organizacije pokreta, izobrazbe in prosvete. Postavili so si lasten »prosvetni dom«, kjer se stalno vrše tečaji, tedenski, dvotedenski, mesečni, polletni, kjer se izobražujejo organizatorji in strokovničarji. Pa tudi v posameznih krajih prirejajo stalno koncem tedna izobraževalne tečaje. Na Dunaju imajo popolno

Iz francoskega strokovnega gibanja.

Francosko kršč. strokovno gibanje je stalo v zadnjem času sredi boja za sprovedbo socialnega zavarovanja. Živahno se je udeleževalo tudi volitev v paritetne razsodiščne odbore, kjer so zastopani delavci in poslodavci.

Nasprotstvo proti zakonu o socialnem zavarovanju se je poostrižilo zlasti v poslednjem času, ko je vstala v enem delu francoskega časopisja na podlagi spisa nekega nemškega profesorja ogorčena kampanja proti temu zakonu. Pozivali so javnost, naj se temu zakonu upre, češ da je to samo zakon za »podpiranje lenuhov in za demoralizacijo« in da je edini njegov uspeh ta, da bo nekaj več uradnikov v državi, na drugi strani pa se bodo zvišale cene življenjskim potrebščinam.

Pa vse ni nič pomagalo.

Centrala kršč. strok. organizacij je odločno nastopila za ta zakon. Meseca januarja je javno pozvala senat, da sprejme zakon brez vsega obotavljanja. Podvzela je celo vrsto drugih ukrepov in tako močno pripomogla, da je bil zakon pred nedavnim sprejet. Pripravljal se je 9 let.

Francoske kršč. strok. organizacije zastopajo načelo vzajemnega sodelovanja s podjetniki v okviru nekih meja. To načelo smatrajo udeleženo v paritetnih razsodiščih, ki razsojajo v sporih med delavci in poslodavci. Kršč. strok. organizacije so z zadnjimi nadomestnimi volitvami pridobile novih 31 zastopnikov v teh odborih. L. 1929. so imele v vseh teh odborih skupaj 7 delegatov, sedaj pa jih imajo 129. Gotovo govore te številke o dokaj živahnem delovanju kršč. strok. organizacij.

Doma in po svetu.

V vlado sta bila poklicana kot ministra brez portfelja bivša funkcionarja Radičeve stranke dr. Neudorfer in baron Švegel.

V Beograd je dospel bivši francoski finančni minister Loucher, ki je sedaj predsednik komisije za vzhodne reparacije. Šel se je z romunskim zunanjim ministrom in dr. Marinkovičem. Francija hoče imeti države male antante vsekakor gospodarsko trdne in čim bolj odvisne od francoskega kapitala.

Novi zakoni. Kralj je podpisal zakon o ustanavljanju, vzdrževanju in popravljanju zemljiških knjig. Ta zakon je zelo važen. Z njim bodo nastopile pri nas nekoliko sicer nebitvene spremembe. Zakon stopi pri nas v veljavo šele po 6 mesecih.

Dubrovačka parobrodarska plovdba izplačuje na delnice po 40 dinarjev.

Izseljevanje v marcu 1930.

Iz naše države se je izselilo v mesecu marcu v prekomorske dežele 1964 oseb. Skupno število izseljencev v razdobju od 1. jan. do konca marca t. l. znaša 4652 oseb. V marcu se je izselilo največ iz dunavske banovine in to 616 oseb, savske 573, primorske 283, dravske 208, zetske 85, vardarske 58, drinske 54, vrbaske 36, moravske 17, in s teritorija mesta Beograda 34 oseb. — Po poklicu je bilo 1170 kmetovalcev, 172 kvalificiranih in 236 nekvalificiranih delavcev, 138 pripadnikov svobodnih poklicev in 248 družinskih članov, ki so brez zaslužka. — Največ jih je odšlo v Kanado in to 770 oseb, v Argentino 676, Severno Ameriko 345, Urugvaj 77, Brazilijo 46, Avstralijo 27, Južno Ameriko 11 itd.

Od 1. jan. do konca marca t. l. je odšlo v evropske države vsega skupaj 5515 oseb

in to v Francijo 3063, v Nemčijo 1124, v Belgijo 1078, v Holandijo 164, Luksenburško 32, Švico 22, Češkoslovaško 18, in Avstrijo 4.

Angleška delavska vlada ima velike težave, tako piše meščansko časopisje. Ze industrijsko vprašanje je pereče, sedaj pa je nastala celo kriza v kabinetu samem. Odstopil je namreč glavni pomočnik ministra za pobijanje brezposelnosti Mosley radi nesoglasij v reševanju brezposelnosti krize. Mosley je pa tudi sprožil v sami delavski stranki vprašanje zaupnice vladi, kjer je pa zmagal Macdonald z 210 proti 9 glasovi. Kako bo izpadlo v parlamentu še ni prav nič gotovo. Delavska stranka sondira teren pri liberalcih, ki bi v slučaju težav pomagali Macdonaldu.

Otok Malta je pod angleško oblastjo, prebivalci so večinoma nezavedni Italijani. Fašisti so morda indirektno, drugi trdijo da kar naravnost povzročili med njimi nacionalistično gibanje. Radi Malte je nastal že pred časom spor med Vatikanom in Anglijo, ki pa se je po sporazumu odstranil. Nacionalisti pa s svojim delom niso prenehali in na predsednika malteške vlade je bil izvršen atentat, ki se je ponesrečil. Angleška vlada je zato uvedla na Malti režim trde roke.

Spomenica Brianda o evropski Uniji je naletela na različne odmeve: Anglija je na njej neinteresirana, ker že ni več evropska, ampak svetovna velesila in je po zadnjem paktu navezana le na Ameriko. Odklonilno stališče pa je zavezlo glasilo Društva narodov, ki bo prizadeto z Unijo. Francozi so navdušeni, Nemci tudi, saj se je pred tednom dni v Berlinu vršil panevropski kongres. Od vlad je Rumunija prva sprejela Unijo. Rusija smatra evropsko

Unijo za protisovjetski blok. Ima gotovo vzrok, saj je znano, da je Rusija že vnaprej izločena iz Unije, dočim Anglija ni odklonjena.

Avstrijski kancler Schober je dobil posojilo obljubljenosti od Anglije in Francije, če izvede doma razorožitev. Na tem sedaj resno dela in razorožitveni zakon je v razpravi. Heimwehr je zavzela prvotno močno pozo, ko pa se je izrekla kršč. soc. stranka za pomiritev duhov, je postala pomirnejša. Socialni demokrati s Schutzbundom zakonu ne nasprotujejo, pravijo pa, da predloženi zakon ne bo izpeljal razorožitve.

Nemška mornarica je bila te dni na obisku v italijanskih in jugoslovanskih pristaniščih. Povsod so grmeli iz ladijskih topov pozdravni častni streli poglavarjem držav.

Francozi izpraznjujejo Porenje.

Gandijevi pristaši so priredili v Bombay velike demonstracije, pri katerih je sodelovala velika množica sto tisočev. 400 policajev je blokiralo demonstrante. Več voditeljev je ponovno zaprtih. Gandija pa bodo prepeljali v London. Angleži so pripravljali se pogajati. Ako bi se Gandi spustil v pogajanja, bi bilo gibanje gotovo močno oslabiljeno, kar Angleži dobro vedo.

Mussolini je na nekakem inspekcijskem potovanju po Italiji in govori množicam bojevitve govore o moči fašizma in oboroženi sili, puškah, kanonih, bojnih ladjah in aeroplanih. Kako čudno: ob istem času ko francoski zunanji minister Briand razpošilja spomenico za zvezo evropskih držav, ki naj bi stvarno odstranila za bodoče čase vsako vojsko med državami vročega evropskega kontinenta in bi tako bile v vodo vržene vse ogromne milijarde iz ljudstva izmozganega denarja, ki se porablja sedaj za oboroževanje. Francija smatra te govore za izzivanje.

Proračun nemške države vsebuje največ socialnih izdatkov in se v tem bistveno razlikuje od ostalih držav, ki dajejo milijarde za oboroževanje. Celotni nemški proračun znaša 23 milijard nemških mark; od tega odpadejo 3 na reparacije, na soc. skrbstvo pa 6 milijard. Od te postavke dobe brezposelni milijardo in pol, ostalo pa so pokojnine. Seveda je marsikatera pokojnina odveč, rečimo bivšim vojaškim dostojanstvenikom. Vendar se računa, da živi na račun socialnega ministrstva po ekspoziciji ministra Stegerwalda 20% Nemcev.

Razno.

Razvoj filmske industrije in delovne razmere. Prva filmska predstava se je vršila 28. decembra 1895. V vsej filmski industriji je danes investiranih okoli 4 milijarde dolarjev. Polovica tega kapitala je v Združenih državah, kjer stoji filmska industrija za konservno in avtomobilsko industrijo na tretjem mestu. Francija ima investiranih v to industrijo dve milijardi frankov, Anglija 70 milijonov funtov, število milijard, Japonska 12 milijonov yenov. V Nemčiji razpolaga sama »Ufa« s kapitalom 45 milijonov mark. Na celem svetu je sedaj 57.000 kinov; od teh samo v Združenih državah 25.000, 5000 v Nemčiji, po 4000 v Franciji in Angliji, po 2000 v Rusiji, Španiji, Italiji, 1300 jih ima Švedska, Češkoslovaška 1000, Belgija okoli 800 itd. 25.000 ameriških kinematografov razpolaga z osmimi milijoni sedežev, na katerih je tedensko 100 milijonov obiskovalcev. L. 1927. je znašala svetovna produkcija 1859 filmov. Produciranih je bilo: Združene države 743, Japonska 407, Nemčija 278, Rusija 151, Anglija 106, Francija 74, Kitajska 57, Avstrija 15 itd. V Ameriki so zračunali, da znašajo stroški večjega filmskega ateljeja povprečno 1000 dolarjev na uro. Ena ura dela v filmskem ateljeju traja pri predstavi izgotovljenega filma točno šest sekund. — Filmska podjetja zaposlujejo primerno veliko število delavcev, nameščencev in umetnikov. V Združenih državah je zaposlenih v filmski industriji 225.000 delavcev, 30.000 štatistov in več tisoč igralcev. Nemški »Ufa« zaposluje samo 4000 delavcev. V francoskih ateljih je zaposlenih okoli 1000 igralcev, 1000 tehnikov in čez 4000 štatistov. V Angliji si služi svoj kruh pri filmu okoli 70.000 oseb. Za to panogo industrije se močno zanima mednarodni urad dela, saj je v tej mladi industriji razmeroma najlažje za ročno in duševno delavstvo ugodno mednarodno urediti vse delovne in mezne pogoje.

Višja kultura. Baron: Ko smo se vozili skozi prejšnjo vas, so nas vsi pozdravljali, tu pa nihče, odkod ta razlika?

Kočijaž: Tu so ljudje že bolj napredovali v kulturi.

Najnovejša zaloga šivalnih strojev, koles, gramofonov, velika izbira gramofonskih plošč (slovenske pesmi, kupleti, koncerti ter plesi itd.). — Cene nizke!

Na obroke!

Borza dela.

Ljubljana. Delo je na razpolago: 2 čevljarjema, 14 hlapcem, 1 vrtnarju, 15 krojaškim pomočnikom, 2 zidarjema, 2 kamnosekoma, 4 mizarjem, 6 usnarjem, 3 kleparjem, 6 tkalcem, 17 slikarjem-pleskarjem, 1 natakarkarju, 1 sedlarju, 2 kolarjema, 1 mlinarju, 2 pekoma, 7 navadnim delavcem, 10 vajencem. — 16 kmečkim deklam, 1 gospodinjji, 3 služkinjam, 1 šivilji h krojaču, 1 natakarkarici, 2 tkalkama, 1 pisarn. uradnici, 2 vajenkama za strojno pletenje.

Maribor. Delo je na razpolago: 1 mazarju, 11 hlapcem, 4 pastirjem, 3 kamnosekom, 1 opekar. mojstru, 1 cementarju, 1 vrtnarju, 1 kovaču, 1 kolarju, 1 gate-ristu, 1 strojniku, 3 čevljarjem, 1 krojaču, 1 slaščučarju, 1 točilcu, 1 hot. kuharju, 3 zidarjem, 3 elektromonterjem, 3 tehnikom, 2 presvečevalcema jajc, 1 hišniku. — 9 kuharicam, 3 služkinjam, 3 sobaricam, 1 vzgojiteljici, 3 kuharicam k orožnikom in k financarjem, 2 perf. hot. kuharicam, 2 šteparicam gor. delov. čevljev, 1 gospodinjji, 2 tovarn. delavkama, 1 plačilni natakarkarici, 6 kuharicam, sobaricam in služkinjam za na Hrv., 1 kavarniški kuharici, 1 šiviljski vajenki.

Celje. Delo je na razpolago: 1 mazarju, 3 hiš. hlapcem, 5 poljskim delavcem, 11 konjskim hlapcem, 3 hlapcem k goveji živini, 50 rudarjem, 8 kamnosekom, 3 tehničarjem za izdelovanje orožja in municije, 1 kotlarju, 1 mizarju, 2 kolarjema, 1 sedlarju, 1 tapetniku, 4 krojačem, 1 krojaču šablonarju, 2 čevljarjema, 1 medicarju, 15 slikarjem, 5 zidarjem, 1 trg. pom., 15 vajencem. — 32 kmečkim deklam, 3 otroškimi varuškam, 3 natakarkaricam, 1 trg. pomočnici, 16 služkinjam, 3 kuharicam, 1 sobarici, 1 postrežnici, 2

CENTRA JESENICE

Kralja Petra cesta šte. 198

varuškam, 1 likarici, 2 pericama, 3 vajenkam raznih obrti.

Radio.

«Radio Ljubljana», ilustrirani tednik za radiofonijo, št. 21. — Izšla je 21. šte. naše revije za radiofonijo s sledečo vsebino: Poročevalska služba in radio. — Mariborsko radio-pismo (drugi del). — Odmevi (zanimivo pismo iz Gorjancev). — Na domačem valu (med drugim pojasnila in razlaga k ponedeljkovemu prenosu iz Prage). — Najboljše iz etra. — Tehnika: Kako se obvarujem motenj (nadaljevanje). — Jezikovni tečaji. — Val Omega. Izviren slovenski radio roman. — Kako spoznam glavne postaje? (Prvi del, pregledna tabela kot četrti priloga). — Sporedi.

Televizija — daljzorstvo.

Od početka radia gre prizadevanje tehnike za tem, da posreduje ne samo poslušanje, ampak tudi gledanje v daljavo. Pač se je posrečilo, prenašati mirne slike po radiu, za prenašanje gibajočih se slik pa še ni prišlo do končnoveljavne dovršenosti. Pač se prenašajo iz Londona poizkusne oddaje Bairdove družbe, ki oddaja vsak dan glave nastopajočih oseb. Tudi Berlin oddaja vsak dan pol ure poizkusne filme. Za par let bo gotovo daljzorstvo, kakor imenujemo televizijo, to je gledanje v daljavo, na podobni višini kot je danes poslušanje, to je radio v ožjem smislu. Tedaj bomo lahko poslušali in gledali opero z Dunaja, bomo gledali in poslušali pevca in predavatelja. Prvi izvirni in izčrpn članek o dejanskem današnjem stanju televizije je začel izhajati v pravkar izišli 18. šte. našega tednika »Radio Ljubljana«.

RADIO

JOŽE MARKEŽ, JESENICE
Solidna postrežba. Dobi se tudi na obroke.
Oglejte si stalno radio razstavo!

Pierre l' Ermitte:

23

Kako sem ubila svojega otroka

»La Garennerie« leži popolnoma na samem na drugi strani la Claireskega gozdiča. Ali je lepo, ko grem zjutraj počasi po nasipu proti kapelici in gredoč molim!

Tudi naša vila je dosti lepa, vendar na drug način. Mislite si visoko alpsko hišo, okoli nje rastejo zeleni hrastiči, spredaj pa se razgrinja morje, ki je dostikrat čisto in modro ko turkiz.

Po njem je dobila tudi vila ime.

Kmalu se bom odpravil skozi la Chaiseski gozd, da oddam v pristanišču to pismo, v katero sem izlil vse svoje spoštovanje in hvaležno ljubezen do Vas.

Vaše počitnice so zares blagoslovljene. Kdo pa je bolj potreben počitka kakor Vi, ki ste se leto in dan tako gnali in mučili? Vendar Vam bi bil zelo hvaležen, če bi mi včasih kaj odgovorili, četudi le par besedi.

Saj veste, da ne morem živeti brez Vas. Če sem sam, kakor da me ne bi bilo. Živim samo, ako me kdo neprestano dreza in suva, torej mora vse priti od zunaj, ker v meni ni ničesar. Tukaj pa, moram odkrito priznati, me bodo vsi bolj naganjali navzdol kakor navzgor.

Namenili ste se, da iz mene napravite odločnega moža, zato me nikarte pustiti sredi poti, ker hočem dospeti do cilja, hočem kaj postati, pa ne mislite, da samo radi osebe, temveč v čast božjo in rešitev duš.

Včeraj je bila nedelja, pa sem bil popoldne v Noirmoutierju pri blagoslovu. Cerkev je zelo velika; sedel sem v glavni ladji, poleg mene je klečal ministrant in vihtel kadilnico, iz katere se je dvigal dim pod cerkveni obok. Objelo me je neko sladko čuvstvo in rekel sem Bogu: »To kadilo ne ve, da Te časti, jaz pa se tega jasno zavedam; zato sprejmi ta modrikast dim, ki naj ponese pred Tvoj prestol mojo željo, da bi vedno slavil Tebe, neskončno Bitje, ki si vse ustvaril in vse ohranjaš — — —«

Kakor sem se poslužil kadila, sanjam, da bom kmalu storil tudi z dušami. Vzel bom one duše, ka-

tere Te še ne poznajo, in jih obrnil k Tebi, o moj Bog, ki si umrl zanje — — —

Toda, zdí se mi, dragi gospod župnik, da Vas že predolgo zadržujem s svojimi marnjami. Ali kaj, ko z Vami še najrajši govorim, ker samo tedaj lahko mislim na glas, kadar se razgovarjam z Vami.

Upam, da ste v Marmousetsjih vsi zdravi.

Kaj, ko bi se nekega lepega dne kar prikazal pred Vami? ... Pa se mi ne zdi dosti verjetno, kajti družinske vezi v svoji sebični sladkosti človeka strahotno vežejo.

Na vsak način nekoliko preudarite ali se ne bi dala tukaj urediti nova kolonija kakor sem Vam pisal.

Tukaj bi imeli goro in morje, da bi bilo prav vsem našim malim, onim, ki radi plezajo po strmih, in onim, ki rajši burkajo po vodi, ustrezno.

Sprejmite, dragi gospod župnik, mnogo prisrčnih pozdravov in povejte »mojim otročičem«, da jih še nisem pozabil, marveč se jih zmerom spominjam z ljubeznijo; povejte jim, da je bila ena prvih slik, kar sem jih obesil na zid v svoji sobi, vpravo njihova fotografija, ki pa je še najgloblje utisnjena v mojem srcu.

Vdani Dominik Yholdy,

vila »Turkiz«, Noirmoutier. (Vendée.)

Dvanajsto poglavje.

Gospa Yholdy se je strašno vznemljila, ko ji je sin navdušeno pripovedoval, da je dobre četrte ure od njihove vile na produ srečal cel patronaž in da je župniku pravkar napisal pismo, v katerem mu je razodel svoje prekipevajoče veselje.

Takoj je hitela praviti ujec, ki ga je tako podžgalo, da je začel preklinjati kakor je imel navado samo, če ga je zadelo kaj nepričakovanega.

Do večera pa je nevolja že splahnila. Ujec se je odpravil na sprehod in prikoracal do naselbine pri la Claireskem gozdu; tudi on je srečal otroke in jih vse natanko preprašal. Izvedel je, da so namenjeni ostati na otoku samo kak mesec, a je že štirinajst dni, kar so prišli.

»Kdo naj ve!« je končal ujec, »nemara nama pomaga sam peklensček? Ta nezaželeni patronaž je prav za prav sreča v nesreči, ker bo tako Domi-

nik laže pozabil na svoj patronaž in se privadil, da bo živel brez vsakih stikov z njim.«

»Prej ste pa čisto drugače govorili, češ, da je treba zamahniti s sekiro!« ga je pičila svakinja.

»Nisem ne, lepa moja Roža! Sekira je zapela, ko sva ga spravila iz Pariza in ga popolnoma ločila od župnika. To je že opravljeno in še prav dobro. A sedaj bova morala paziti na njegovo pošto, kajti zaman je vse najino prizadevanje, če ga bo župnik še nadalje begal in mamil s svojimi čvekarijami. Ali nisi rekla, da poznaš njegovo pisavo?«

»Pa še kako dobro!«

»Potem morava pozvedeti, kdaj in kod prihaja pismonoša in poskrbeti, da bova midva najprej dobila v roke vsako pisanje. No, govoriva naravnost: prestreči morava in prebrati vsa župnikova pisma, nato pa v ogenj z njimi, čeprav ne bi bila niti najmanj nevarna. Čas povsod napravi svoje in bo s hudičevno pomočjo ukrotil tudi tega župnika!«

Takoj sta začela izvrševati svoj sklep.

»V »Turkiz« so dobivali pošto zvečer ob šestih. Prinašal jo je pismonoša, ki se je vozil s kolesom in nosil pisma za vse vile ob la Claireskem gozdu.

Na Noirmoutierju ljudje drug drugemu vse zapajajo. Vsakdo lahko stopi na pošto in dobi ne le svoja pisma, marveč tudi za soseda.

Nazadnje greš lahko tudi pismonoši naproti.

Ujec je bil videti na zunaj pošten mož in vsak mu je rad odgovoril, ako ga je kaj vprašal.

Precej je izvedel, kdaj dobričina pismonoša naklada na kolo številno pošto za vso okolico in kdaj prihaja do njihove vile, ker je slišal zvonec sosedne vile, ki je zvonil, da je šlo skozi ušesa; vsak dan mu je šel naproti in prestregel vso pošto.

Nekaj dni je prežal zastoj. Ni bilo nič. Nekega večera pa zagleda pismo, ki je bilo naslovljeno na Dominika; oddano je bilo v Mensei in pisava je bila videti čisto »duhovniška«.

Brž ga je pokazal svakinji, ki je takoj pritrdila:

»To je njegovo!«

»A, Roža? Pa reci, da nisem psiholog!«

»Ali ga bova odprla?«

»Še vprašuješ?«

Ujec odločno razpara ovoj in oba se sklonita nad pismo ter skupaj čitata: